

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
cela leto 3 gl. —
poč leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
smašila in reklame je
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte reklame
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocozo poslani knjige
se ne vračajo.

Velikanoč!

Kako priprosto in vendar čudovito mično nam opisuje evangelje zgodovino vstajenja Gospodovega. Kratko in jedernato, s kratkimi besedami je predočena tu potrnost učencev Odrešenikovih, povzročena po dogodkih pri zadnji večerji in naslednji dan. „Ko so zapeli po večerji zahvalno pesem, so šli na oljsko goro. Takrat jim reče Jezus: Vi vsi se pohujšate nad menoj to noč, zakaj pisano je: „Udarim pastirja in razškropile se bodo ovce.“ Takó je tudi bilo. Ko so poslanci židovskega zbora zgrabili Jezusa, takrat so ga vsi njegovi učenci zapustili in zbežali. Oni pa izmed njih, ki se je na videz kazal najpogumnejšega ter je v prvem trenutku zgrabil celó za meč in odsekal ž njim uhó služabniku velikega duhovna, sv. Peter, je kmalu na to trikrat zatajil svojega mojstra.

Ne vidimo učencev Kristusovih pod križem na Golgati. Prevezel jih je strah in osupnenje. Celó na dan vstajenja bili so učenci še vsi preplašeni in negotovi.

Še le po velepomemljivem dnevu vstajenja je vstala iz spanja v njihovih dušah vera in upanje, ki je dovršila jeden največih čudežev v zgodovini človeštva.

Kdo pa vendar so bili ti učenci, takó skromni, takó malenkostni, takó bojazljivi? Bila je to peščica ribičev iz Galileje in drugih prostakov, brez veljave na svetu.

Toda pogledjmo, kakšen je bil takratni svet. V Rimu, na prestolu Cezarov, je sedel Tiberij. Mogočna njegova država se je raztegala po treh delih svetá ter obsegala vse znane pokrajine okrog Sredozemskega morja. V tej državi je bila Palestina le drobna pokrajina brez značaja. Govorili so, da meje države segajo do konca svetá, da ta država ostane na veke. Mogočni imperator je pošiljal svoje legije iznad Rena proti vzhodu nad Evfrat, iz Španije v Egipet, iz Armenije v sedanjo Francijo. Nihče se ni mogel upreti njegovej volji. Rim je bil velikansko mesto, imenitnejše nego dandanašnji Pariz in Loudon. Na tisoče ladij mu je dovažalo bogastvo iz celega svetá. Na tisoče jadrnikov je raznašalo iz te prestolnice po trdnih cestah povelja v najbolj oddaljene koticé velikanske monarhije. V Rimu se je razcvitala umetnost in učenost; tam so bili učenjaki, kojim je bila znana vsa znanost Egipta, Babilona in Grške. Za nje ni bilo nič več novega pod solncem.

S preziranjem in malomarnostjo so zrlí na narod na vzhodu, sredi katerega se je jela širiti Kristusova vera. Njihovi takratni zgodovinarji niso mogli niti pojmiti prihoda Odrešenikovega in razum nekoliko neosnovanih in napačnih opomb niso zapustili vesti o dogodku, ki je bil tolikega pomena za celi svet.

In celó sredi tega naroda, s kakim preziranjem so zrlí Annas in Kajfež, pismoučeni, bogati farizeji in colnarji na tolpo učencev, ki je v osodepolnem trenutku zapustila svojega mojstra!

Toda ti učenci so se zbudili iz potrnosti, v kateri smo jih videli. Veliki dan vstajenja odprl je jim in po njih vsemu svetu novo dōbo. Kmalu po tem pomenljivem dnevu odrinejo ti bojzljivi prostaki v svet z veliko nalogo, katero jim je dal Izveličar, govoreč: „Idite torej in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta, Sina in svetega Duha, učite jih vse držati, kar sem vam zapovedal“. In, o čudež! Ko so pod poveljništvom Mesijevim hoteli postati mogočni in veljavni v kraljestvu Davidovem, so bili hudo ovarali. Ko pa so odšli v svet z besedo Božjo, zavojevali so v nekrvavej vojski večje pokrajine, nego so bile te, katere je obsegala država rimskih cesarjev. Rimsko cesarstvo je propadlo, a Rim sam je postal prestolnica duhovnega vladarja, ki pečati svoja pisma s prstanom ribiča, sv. Petra.

Na tisočkrat smo že čitali zgodbo tega velepomembnega dneva, na tisočkrat smo jo videli predočeno na slikah različnih umetnikov. Toda vsekako ostane ona za nas zanimiva, vzbujajoča v naših dušah vedno nove spodbudne občutke.

Narodni učitelj! Zlasti za te imajo te velikonočne dogodbe pred vsem posebni pomen. Ko tvojo dušo grabi časih potrnost, ko se ti zdi, da je tvoje stališče v človeški družbi malenkostno in neznatno, spomni se vsikdar, s kakim imenom kličejo Kristusa njegovi učenci! S kakim imenom izraža Marija Magdalena občutke najglobše časti in poveljevanja, ko zagleda pred seboj od mrtvih vstalega Izveličarja? Evo, zakliče mu: „Rabbuni! Učitelj!“ Vidiš torej, da tvoj stan ni najzadnji, ako sveta, plemenita spokornica ne more najti vzvišenejšega naslova v hipu svojega najglobšega ganutja.

Če ti torej časih stopa pred oči malenkostni pomen „ljudske“ šole, kateri služiš; če se te polajša obup, češ, da tvoj trud ne prinaša dobrega uspeha, pa se spomni, da še dokaj skromnejši so bili prostaki iz Galileje, ki so šli na zavojevanje celega svetá, pa so vendar dovršili več, nego rimske legije cesarja Tiberija.

Toda te dogodbe obsegajo v sebi zá te še druge važne nauke! Tudi tebi, takisto ko učencem Odrešenikovim, ne pristoja, bojevati se z mečem, to je, rabiti nasilnih in strastnih sredstev. Ko je sv. Peter pograbil za meč in uhó odsekal Malhu, ni storil ničesar v svojo, niti v obrambo svojega mojstra. Ko pa je šel v svet z besedo Božjo, je zmagal Rim ter provzročil, da so njegovi nasledniki zasedli skalo, s katere je padel prestol Cezarov.

Ko so učenci Odrešenikovi mislili na dostojanstva in na druge gmotne koristi, katere bi imeli uživati v pričakovanem pozemeljskem kraljestvu, bili so hudo ovarani; ko pa so nehali misliti na pozemeljske dobrote ter začeli iskati „pred vsem kraljestva božjega in njegove pravice“, niso našli samo zadovoljnosti duše, marveč — po besedah Izveličarjevih — tudi „vse drugo jim je bilo privrženo“.

Naj bo torej dan vstajenja Gospodovega tudi v naših šolah in naših rodbinah dan splošnega vstajenja v duhu!

Naj vstanejo od mrtvih vse naše dobre misli in nameni, katere smo kedaj imeli in kateri pod natlakom nekoristnih vtiskov spó, kakor mrtvi v naših srcih! Naj vstane vera v istinitost našega truda! Naj vstane zaupanje v dobro voljo človeške družbe, kateri služimo in upanje, da ta družba spozna naše zasluge, da oceni naše pošteno delo ter vzame v svoje varstvo nas in naše rodbine!

Naj vstanejo od mrtvih vse dobre tradicije naše minulosti! Naj vstanete sloga in soglasje v naših društvih, kjerkoli ju razdira strast in prepir! Naj vstane vzajemno spoštovanje tujega prepričanja, naj vstane čustvo bratovstva, katero ima od konca do konca mile domovine obsegati vse sotovariše dela in truda!

Narod je ozaljšal veseli slavnostni praznik s kaj lepimi obredi in običaji. Tega dne se pomirjajo vsi udje rodbine, brez ozira na strasti in prepire, pri velikonočnih pirihih. Zató tudi mi vsej našej velikej učiteljskej družini od srca želimo vse to in ji kličemo: vesela Alleluja!

Slovniška teorija Kernova.

Piše dr. Janko Bezjak.

(Dalje.)

3. Že iz te razprave o podlogu in glagolovi osebi sledi neovržna resnica, da pojma „osebkove besede“ ne smemo nikakor ločiti od pojma osebkovega.

A do tega vede nas tudi istinito razmerje med predmeti naših predstav in našim mišljenjem. Če, zagledavši n. pr. jablan v krasnem cvetju, ta vtisk izjavimo rekoč: jablan krasno cvete, ne menimo li s tem, da je jablan isti podlog, ki je v nekem stanju? Gotovo; oboje zaznamujemo, podlog in stanje: podlogu dajemo ime jablani in stanju izraz cvetenja. Če pa je jablan podlog, na katerem je dejanje, potem je tudi osebek.

Kdor torej loči podlog in njegovo ime, imenujoč podlog sam na sebi osebek, njegovo ime pa osebko besedo, moral bi tudi ločiti stanje in besedo, ki ga zaznamuje, in imenovati stanje samo na sebi povedek, besedo njegovo pa povedkovo besedo.

A v istini ne ločimo nikdar imena od dotičnega podloga in ne zaznamujoče besede od dotičnega stanja; ampak ko nam pride na misel podlog, ki je osebek, naj ga vidimo ali le mislimo, takoj združimo s podlogom tudi ime; in ko vidimo stanje, ali si ga mislimo, zaznamujemo ga tudi z dotično besedo. In ko bi tudi ne vedeli imena tistega predmeta, o čegar stanju govorimo, vendar bi ga zaznamovali, nanj kazaje, in rekli: to (kar vidimo, ali na kar kažemo) je v tem ali onem stanju; to je torej podlog dotičnemu stanju in po takem osebek.

Izvedevši pa ime podlogovo, postavimo ga takoj na mesto onega izraza, s katerim smo podlog opisali, ali nanj kazali, razločujoč tako podlog od vseh drugih podlogov.

Osebek in osebko beseda sta po tem takem v istem razmerju, kakor kakšen predmet in njegovo ime. Ker pa imen predmetov nikdar ne ločimo od predmetov samih, nego jih združujemo tako v jeziku kakor v delovanji umovem: ali bi smeli ločiti osebko besedo od osebka? Nikakor ne; kajti ločoč osebko besedo od osebka, ločili bi dva pojma, ki ju naš um vedno spaja v neločljivo celoto. Isto velja o povedku.

A še neka napačnost bi se nam podala iz one ločitve: ne mogli bi vprašati po osebku, ampak morali bi vprašati po osebki besedi. Vprašajoč po podlogu, na katerem tiči stanje glagolovo, odgovoriti je mogoče le z osebko besedo, imenujočo dotični podlog, a ne z osebkom, ki nima imena. Imeli bi torej stavkov člen, po katerem vprašati bi nam ne bilo moči.

Ponovimo kratko, kar smo dognali doslej! — V treh glavnih točkah smo govorili: 1. o osebilu, 2. o podlogu in glagolovi osebi, 3. o ločitvi pojmov osebka in osebke besede.

Dokazali smo o prvi točki, da nima vsaka povedna ali finitna oblika glagolova osebila in da so često raznim osebam, številom in naklonom dandanašnji ista osebila.

Iz tega sledi: a) glagolova oseba, o kateri Kern trdi, da je osebek, ni vsikdar izražena in po takem tudi Kernov osebek ne; b) često je, da si je izražena, ne moremo spoznati iz osebila, in po takem tudi osebka ne.

Dokazali smo o drugi točki, da se pojma „podlog“ in „glagolova oseba“ ne krijeta popolnoma, zlasti v 3. osebi ne, ampak da je glagolova oseba govorno razmerje podlogovo,

zaznamovano po osebilu, oziroma po osebnem zaimku; da podlog tudi z imenom zaznamujemo; da 3. glagolova oseba ni določena sama na sebi, ampak da se določuje po podlogovem imenu.

Iz tega sledi: a) tretje glagolove osebe, izražene po osebilu, ne moremo imeti za osebek; b) podlog, zaznamovan z imenom, moramo imeti za osebek.

Dokazali smo o tretji točki, da osebkove besede ne smemo ločiti od osebka, ker bi ta ločitev nasprotovala ozki zvezi, ki je med predstavami in njih zaznambami.

Iz tega sledi, da zavržemo izraz osebkove besede in rabimo samo besedo osebek.

Naj pa li po teh dokazih zares trdimo, da je glagolova oseba, izražena po osebilu, osebek; naj li zares iščemo osebka v povedni obliki glagolovi? — Odkrito rečemo, da se po tem, kar smo povedali doslej, ne moremo prav sprijazniti s to hipotezo. In ko bi že pritrjevali 1. in 2. osebi glagolovi, 3. osebi nikakor ne moremo.

A še nekaj hočemo navesti proti temu nazoru. Če je v obliki „berem“ **m** znamenje osebkovo, ostane dopovedku le deblo sedanjikovo **bere**; v preteklem času „bral sem“ pa bi ostalo dopovedku bral se. A vendar tega nikdo ne trdi, ampak vsi slovnikiarji se v tem strinjajo, da je povedek glagol v svoji povedni ali finitni obliki, ali kratko: finitni glagol. Kako pa dobimo finitno obliko? — Vendar le s tem, da spojimo deblo glagolovo in osebito: to še le tvarja finitni glagol. Osebila torej neobhodno potrebujemo v povedek. Tako pa zabredemo v protislovje: cela oblika služi v povedek — kajti del glagolov brez osebila je le deblo, deblo pa ne more biti povedek — isti del oblike pa, ki še le tvarja povedni glagol, služi tudi v izraz osebka. To je vendar čudno!

Pa recimo, da bi bila Kernova teorija prava; potem še nam je vkljub temu rešiti vprašanje, kako jo naj poučujemo. Da bi pouku na srednji šoli vtegnila prizadevati težav, o tem smo že govorili. Kern je sicer spisal knjigo „Zur Methode des deutschen Unterrichtes“, ozirajočo se na srednje šole, ali tu se je oprezno ogibal vseh onih težav, katerih smo se že dotaknili v 3. številki tega lista. Govori le splošno o glagolovi osebi, ne preiskavši, je-li vsikdar zaznamovana ali ne. Tako čitamo na strani 1.: „So ist zum Beispiel in dem Satze Lies das Lesen der Inhalt des Verbuns und darum Prädikat, der Angeredete die Verbalperson und darum Subject“. To se ne strinja s tem, kar smo mi dokazali. Kje je v istem stavku zaznamovan osebek? — Cela oblika Lies je vendar povedek, osebek si samo le predstavljamo, navajeni, da z isto obliko vedno spajamo predstavo 2. osebe ti; ali označen osebek ni. A za to vendar gre v tej preiskavi. In zopet pravi na strani 9.: „Das finite Verbun, in welchem das Subject durch die Personalendung immer schon entweder ausgedrückt (bin, bist) oder angedeutet ist (ist) heißt das Prädikat des Satzes“. Istinito in brez dvombe pa je v nemškem jeziku prva glagolova oseba (oziroma Kernov osebek) izražena le v obliki bin, a v vseh drugih glagolih ne, kar smo že opomnili. O tretji glagolovi osebi pa mora Kern sam priznavati, da je osebek v osebilu le „angedeutet“. — Sicer na nižji stopnji učenci tudi ne bodo umeli razlike med osebkom in osebkovo besedo.

Toda pustimo srednjo šolo. Nas tu zanima, koliko te teorije in kako bi jo naj učili v ljudski šoli. O tem ne izvemo ničesa. Saj še tudi doslej nikdo ni tega poskusil. — Jaz vsaj moram odkrito reči, da ne vem, kako bi naj učencem, starim 8 ali 9 let, podaval pojem glagolove osebe, oziroma osebka, izraženega po osebilu!

Po Kernu moral bi začeti s povedkom: razkladati moral bi povedno obliko glagolovo in reči, da je ta povedek; na to moral bi preiti na osebila in razjasnjevati, da v njih tiči osebek; na zadnje prišel bi do osebkove besede. — Da me pa nobeden učenec ne bo umel, za to zastavljam svojo glavo. — To se vendar pravi slovniški pouk ljudsko-

šolski postavljati na glavo. — A če kdo pride in mi dokaže, da je mogoče tako poučevati, preklial bom te besede rekoč: „Oče, grešil sem“.

Ali naj učimo, da je osebek skrit v dopovedku? — Res, tako se poučuje tu in tam; ko pa bi učenca, klepetajočega to pravilo, vprašal, ume li tudi isto, gledal bi te debelo, misleč: to je čuden gospod. — Kar je skrito, ni očito; s takimi reči pa se jezik ne peča.

A morda bi kdo svetoval, da bi, opustivši izraz osebka, le govorili o osebkovi besedi, začenshi z njo pouk. Dobro! — A koliko pridobimo s tem? — Nič; kajti po takem rabimo namesto besede „osebek“ le besedo „osebkova beseda“, vse drugo pa ostane, kakor je bilo doslej.

Vse to daje se lepše razpravljati v duhoviti knjigi nego učiti.

Kolik je po vsem tem dobiček Kernove teorije o osebkku? Za ljudsko šolo ni nobednega, za srednjo ni nič večjega. Vsa reč se vrtili okoli teh treh pojmov: glagolova oseba, osebek in osebkova beseda. Pojem Kernovega osebka se strinja popolnoma z našim pojmom 1., 2. in 3. glagolove osebe, in njegov pojem osebkove besede z našim pojmom osebka. Kern sicer to priznava sam v svoji knjigi, že omenjeni: „Die deutsche Satzlehre“, na strani 49. rekoč: „Freilich könnte man sich ja damit begnügen, diese Subsistenz als Verbalperson zu bezeichnen und behielte den Terminus Subject für die die Verbalperson genauer bestimmende Nomen oder Pronomen“. A njemu zdi se ločitev osebka in osebkove besede potrebna zlasti zaradi tega, ker se on sam upira takozvanim brezosebkovim stavkom, katerih se ne moremo izogibati. Tudi njih bistvo bomo še preiskavali natančneje.

A bodimo pravični! Dve glavni misli moramo Kernu priznavati v osebkovi teoriji: 1. da se protivi navadni označbi osebkovega pojma, 2. da se upira pojmu logičnega osebka, ki straši po vseh slovnica. Po tem takem nam je razpravljati tri točke: 1. naslanjaje se na dosedanjo razpravo moramo še dopolniti svoje mnenje o pojmu osebkovem; 2. moramo govoriti o logičnem osebkku in 3. o brezosebkovih stavkih.

(Dalje sledi.)

Prirodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

B. Iz učnega gradiva.

1. Rudarstvo.

Imenuj rudnine K! Kamena sol, apnenec, kremenjak, jeklenec, glina. . . Rudnine človeku mnogovrstno koristijo. Iz nekaterih gradi poslopja in mostove (apnenec, kremen), iz drugih seka spomenike in podobe (mramor), še iz drugih dobiva potrebne kovine (jeklenec, svinčeni sijajnik, bakreni kršec), zopet iz drugih dela razno posodo (glina, porcelanka) nekatere mu služijo za lišp (demant, rubin, granat), iz nekaterih pripravlja barve (cinober, realgar, okra), nekatere mu dajejo umeten gnoj (malec, apatit, fosforit), z nekaterimi si kuri (premog, šota), z nekaterimi sveti (kamenolje), s kameno soljo soli jedila in jo daje živini. Nekatere izmed rudnin se nahajajo na naši zemlji (po gorah, hribih in tudi po dolinah) v silovitih masah in slojih, kakor apnenec, grintovec (dolomit), rogovača itd., druge so redkeje in kodar so, nastopajo bolj v tankih slojih, v žilah, gnezdih ali so nadrobljene med drugimi rudninami, n. pr. jeklenec, grafit, železni kršec, zlato i. dr. Prve lomijo kamnolomi (apnenec) ali je kopljejo prstariji (glina), druge

spravljajo na beli dan rudokopi ali rudarji, nekatere izmed njih (zlato, platino, demant) tudi izbirajo ali izpirajo iz peska rek in veletokov.

Redke rudnine iščejo rudokopi po raznih krajih. V to svrbo razkapljejo ali vrtajo zemljo na dotičnih mestih. Kje so iskali ali še iščejo v našem kraju takšne rudnine? Kjer so kakšno zasledili v primerni obliki, naredo rudokop ali rudnik. Kje so pri nas rudokopi? Kakšno rudnino kopajo? Po nekaterih krajih so rudarske rudnine na površji zemlje ali le tanko s prstjo pokrite. Na takšnih mestih naredo rudarji površen rudnik, ki je podoben kamnolomu. Češče pa so rudarske rudnine globoko pod zemljo. Da pridejo do njih, skopati morajo do tja rudokopne rove, ki so bolj ali manje vodoravni, ali pa rudniške jame, katere merijo navpično navzdol in se dajo primerjati vodnjaku. Rovi in jame so zaslonjeni z deskami in podprti z močnimi lesenimi stebri in oporami (grêdami), da se ne udero in ne porušijo. Kateri izmed vas je že videl rudniški rov, kateri rudniško jamo?

Kako se imenujejo delavci po rudnikih? Rudokopi ali rudarji. Tistim, ki rudarje pri delu nadzorujejo, pravijo lezci, nekateri med njimi so nadlezci. Poleg rudarjev, lezcev in nadlezcev je pri vsakem rudniku še jeden ali več rudniških uradnikov, vsi skupaj so rudniško osebje. Rudniško osebje ima posebno nošo, po kateri se lahko spozna. Glavo mu krije črna kapa, ki je iz klobučevine ali iz sukna ter ima posebno obliko. Predi je na njo prišito medeneno ali zlato rudarsko znamenje t. j. križem postavljena rud. kladivo in rud. pikač. Jop je tudi črn, za delavnik (pri rudarjih) navadno iz parhenta, za praznik iz sukna. Prirezan je tako, da lahkotno obdaja trup in roke. Ovratnik mu je pokonci, rame, tilnik in zgornji del prs pokriva površen plašček, olupšan je z rudarskim znamenjem. Zadi ima rudar pripasano rudarsko usnje, na katero seda po mokrotnem rudniku. Oprsnik in blače se ne ločijo od navadne noše. Uradniki si še pripašajo po velikih praznikih in pri posebnih svečanostih rudniški meč, tudi posebno pokrivalo (kalpak) in finiši in dražji jopiči imajo za takšne prilike.

Po rudnikih delajo noč in dan. Rudarji se čredijo pri delu tako, da dela jedna polovica prvih 12, druga drugih 12 ur. Jeden teden dela jedna polovica po dnevu (od 6. zjutraj do 6. zvečer) ima obdanico — druga po noči (od 6. zvečer do 6. zjutraj) — ima obnočnico; drugi teden je naopak. Po nekaterih rudnikih se začne delo prve polovice ob poldne in traja do polnoči, druge ob polnoči in trpi do poldne. Tudi tod menjata polovici sledeči teden s pričetkom dela.

Rudarji potrebujejo posebnega orožja. Najvažniše je: rudarsko kladivo, rudarski pikač, rudarska motika, železni klin, železni drog, kameni sveder (s katerim vrtajo trde rudnine), žličica (z njo odstranjajo vrtivo), lopata, rud. vozek ali tružica, rudarska svetilka i. dr.

Rudarji se pozdravljajo z besedami „Srečo dobro!“ ali „Srečno pot!“ (v rudnik in iz rudnika). Odzdrav je v istih besedah ali pa „Bog jo daj!“ Ker je delo po rudnikih dokaj nevarno, začno ga rudarji vsakokrat z molitvijo in sicer molijo „Očenaš“ in „Molitev sv. Barbari“.

Rudarska patrona sta sv. Barbara (4. dec.) in (zlasti na Češkem in Moravskem) sv. Prokop (4. julija), oba obhajajo vsako leto slovesno.

2. Ledniki.

Kako razdelimo Alpe po visokosti. M? Kako visoko segajo nizke, kako visoko srednje in od katere višine navzgor se imenujejo visoke Alpe, T? S čim so visoke Alpe (večidel) pokrite, A? S snegom. — V visočinah nad 2800m ni v Alpah nikdar deža,

podnebna moča pada na tla po zimi in po leti zmrznena kot **sneg**, zato so ti deli pokriti vedno s snegom — večnim snegom. Črta, ki loči kôpno od večnega snega, se imenuje ločnica večnega snega. V kateri visočini je v avstrijskih ali vzhodnih Alpah, V? (2800m). Po strmih pobočjih se pa sneg ne more držati dolgo, prej ali slej se splazi — navadno z veliko močjo in hrupom — v gorsko kotlino ali gorski jarek. Tako nastanejo snežni plazovi, ki so gorolazcem zelo nevarni in so jih že mnogo mnogo pokopali, ubili ali zadušili.

Kakšno podobo ima sneg, K? Podobe zvezdic, sestavljenih iz iglic. — Po kotlinah in jarkih nakupičeni sneg ne obrani dolgo podobo iglic in iz njih nastalih zvezdic. Ker neprestano izpuhneva iz njih voda (vkljub temu, da so zmrznene) in ker je obseva solnce, kmalu izgubijo svojo prvotno obliko, spremeneč se v obla zrnca in sneg postane prahast, podoben prav drobnemu pesku. Takšnemu starejemu snegu pravijo lanski sneg ali srén. Pa tudi v tej drobno peščnati obliki ne ostane dolgo. V svojih nižjih plastih, katere ogreva zemeljska toplota in na katerih s silno težo leže zgornje plasti, se vsled zemeljske toplote in velikega tlaka topi. Voda se razteka med drobna snežna zrnca, zledeneva ter zlepi in zveže poprej ločena zrnca v ledeno gromado. Tako nastane iz sréna ali starejega snega lednik.

Sneg se v gorskih jarkih in kotlinah zbira in kupiči leto in dan. Ker zaradi velikega mraza po tistih krajih le malo kopni, nakupičiti bi se moral sneg in narastiti lednik nezmerno visoko, ako bi ne odhajal. Ali kakor drvi reka v nižave, tako drči vsled svoje teže lednik (s snegom po vrhu), če tudi počasi, neprestano po poševni strugi ledniškega jarka navzdol. Seveda pride na dan le 20—30cm, na leto torej 73—109m, malokje (če je struga precej strma) 474m daleč. Kodar je jarek tesnejši, zoži se tudi lednik, kjer je širji, razširi se lednik. Ako se pomika prek poprečnih reber v strugi, nastanejo na istem mestu na vrhu poprečne razpokline, če so stružna rebra po dolgem, naredé se tamu podolžne površne razpoke. Drči čez dolgo poprečno jamo, razpokne tukaj na dnu poprek, če so jame po dolgem, pokne lednik na tem mestu na dnu po dolgem. Tako tedaj razločujemo površne in pritlične razpokline, katere so ali poprečne ali podolžne. Površne razpokline so gorskim potovalcem zelo nevarne, že marsikateri potnik je padel v takšno ledniško zijalo in bilo je skoraj vsakokrat po njem, ker so razpokline večinoma globoke.

Z obrežja ledniške struge pada in se vali na lednik manjše in večje kamenje, zato je vsak lednik obrobljen ob straneh z gruščem in kamenjem, kateremu se pravi ledniške groblje ali griže, in ker so ob straneh lednika, stranske ledniške groblje. Ako se skleneta dva sosedna lednika v jednega, združita se notranji stranski groblji v jedno samo, kateri se pravi srednja ledniška groblja. Če se je združilo več manjših lednikov v velikega, ima veliki več srednjih grobelj. Kjer leži na ledniku široka kamena plošča ali velika peč, tam solnce ne more taliti leda, tali ga pa okoli in okoli. Vsled tega postane lednik okoli velikega kamena nižji, dočim drži kamen leden steber. To so ledniške mize.

Niže ko prileze lednik, topleje sije solnce, topleji je zrak, topleji so vetrovi. Lednik se bolj in bolj tali (srén je že više zgoraj z njega skopnel) in postaja tanjši. Ko dospé do določenega mesta v nižavo, ne more se več ustavljati toploti, konec ga je. Tukaj popadajo grušča in kamenje, katero je prinesel seboj, na tla in se zbirajo v končni ali čelni groblji. Konec sam ali čelo lednika je velik leden obok — ledeniška vrata — iz katerih teče ledeniški potok, ki se je nabral pod talečim se lednikom.

Nam najbližji lednik je Pasterški na vzhodni strani Velikega kleka (zvonika) na Koroškem, dolg je 10.000m in pokriva 31 km². Ob Oetzthalskih gorah na Tirolskem je znameniti lednik Gepač, ki je največi lednik v avstrijskih Alpah. (Dalje sledi.)

Najnavadnejše jezikovne napake učencev ptujskega okrajnega glavarstva in kako je naj učitelj iztrebi.

Govoril 7. avgusta 1893 pri uradni konferenciji v Ptuij Anton Kosi, učitelj v Središči.

Geslo: „Jezik očistimo peg,
Napravimo gladko mu rujo!“
J. Kosci.

Uvod.

Jeden prvih in najimennitnejših darov, katere je prejel človek iz Stvarnikovih rok, je dar govora, to je ona zmožnost, po kateri je človeku mogoče razodeti samega sebe, svoje občutke, svojo voljo, veselje in žalost, to je zmožnost, po kateri mu je možno pokazati svojo dušo, kakoršna je v resnici. „Brez jezika bi bil človek“, da govorim z našim Erjavcem „le na pol človek. V govoru se razodeva naša največa zunanja prednost.“ Jezik je merilo narodne omike. Čim višjo stopnjo izobraženosti je namreč dosegel kak narod, tem olikanejši mu je tudi jezik, tem blažje mu je srce. Jezik je nadalje vezilo občnosti med ljudmi, ker je združuje v družbe; jezik ali govor gladi pot znanostim in umetnostim po širnem svetu; zato je pa tudi sveta dolžnost človeštva, da ta dar posebno čišla in spoštuje, da jezik svoj goji in neguje ter skrbi za njegov razvoj in njega lepoto, kolikor le more.

Čim bolj kak narod to svojo dolžnost izpolnjuje, čim bolj svoj jezik čisti in vsestranski razvija, tem bolj napreduje v omiki.

Površen pogled v zgodovino nam resnico teh besedij potrjuje. Le pogledjmo starodavne Grke! Gotovo ga ni naroda, ki bi znal vrednost maternega jezika bolj ceniti, kakor Grki. „Ni zasluga svoj materni jezik znati, a sramota je, njega ne poznati.“ To je bilo starim Grkom geslo, po katerem so dosegli v primeroma kratkem času tako visoko stopinjo svetovne kulture, da se jim vse človeštvo še dandanes občudovaje klanja.

Da se tudi dandanes vsi narodi močno trudijo, da bi napredovali v splošni človeški omiki, umeti je čisto lahko, saj se po pravi omiki zboljša materialno stanje, olajša in olepša se kratko naše življenje, ki ima itak vse premalo veselih trenutkov. Ker je torej, kakor sem že prej omenil, jezik v najtesnejši zvezi z dušnim življenjem človeškim, t. j. z narodno omiko, zato se po vsej pravici povdarja znanje jezika, ki je najbolje sredstvo v oblaženje duha in srca.

Jasno kakor beli dan je, da je prav izobražen le tisti človek, ki se ume primerno izražati in le tisti more v omiki neprestano napredovati, ki si je pridobil duševne izdelke svojih prednikov in sovrstnikov.

Res pomilovanja vreden je človek, ki svojega maternega jezika ne zná, zato bi tudi o jeziku lahko vzkliknili z velikanom nemških pesnikov, ki pravi: „Kaj bi bil jaz brez tebe, ne vem, groza pa me obhaja, ko vidim, kaj so mnogi brez tebe.“ „Kdor se je v jeziku dovolj izobrazil, ima ključ do knjige; kogar jezikovno znanje je plitvo, površno, njemu ostane knjiga zapečaćena sè sedmimi pečati; njemu je pot do nadaljnjega izobraževanja zaprt.“ (Praprotnik.)

Iz vsega tega je pač dovolj jasno, zakaj zavzema jezikovni pouk v ljudski šoli za verskim poukom najvažnejše mesto. Materinščina je podlaga vsej verski, umstveni in

navrstveni vzgoji. Ta vzgoja pa je glavni namen vsemu poučevanju. Jezikovni pouk nam ponuja največ prilik, da vidimo pri otrokih njih duševne moči, da blažimo čut ali srcé, da krepimo voljo, s kratka: jezikovni pouk nam med vsemi šolskimi predmeti najbolj pomaga izvrševati glavno nalogo ljudske šole, namreč vzgojevanje.

Naj omenim samó najvažnejši del jezikovnega pouka, namreč slovstvo, kakoršno se nahaja v naših berilih. Ali ni mnogo vzgojujoče moči v etičnih spisih, v pesmih in v drugih sestavkih? Ali niso vzorne slike čitank sposobne obrazovati duha in srcé ter vplivati v pravem plemenitem pomenu na čustvo otrokovo? Gotovo dá! Treba je le, da učitelj take vzgojujoče sile vzbudi in spravi na dan.

Pa tudi vsakdanje potrebe nas silijo, da skrbno gojimo v ljudski šoli jezikovni pouk. Ljudje se navadno cenijo po govoru, kajti znanje in poštenje odseva največkrat iz besedij. Kdor se torej ne ume razumno in razločno izražati ali kdor kaže v svojem besedičenju površnost, oni bode kazal gotovo v vsem svojem započeti in delovanju neko površnost, koji se po večkrat pridruži pogubonosna lahkomiselnost.

Ko otrok prvokrat prestopi šolski prag, je njegov nazor še kaj skromen, njegovo besedišče jako ubogo, na sebi pa ima znamenja onih činiteljev, ki so mu bili v govorjenju v posnemanje. Kakor so bili ti činitelji različno izobraženi, takó je tudi otroški govor zelo različen. Po vsej pravici blagruje nemški pedagog Herder onega otroka, ki sliši vedno razumne, ljube človeške glasove, kateri mu jezik nevede izobrazujejo.

In res, kakó ubogi na duhu prihajajo pogosto otroci na kmetih v šolo! Komaj da znajo imenovati reči iz svojega vsakdanjega obližja. Redko ti more tak otrok povedati dve ali tri besede v pravi zvezi in še to v slabem, pomanjkljivem jeziku v narečji, ki čésto ni jezik, ampak brodlja. A vendar mora dovesti učitelj vse do jednega cilja, do pravičnega in gladkega izražanja v književnem jeziku ustno in pisano, kakor to zahteva naš dozdanji učni načrt.

Res težavna naloga, ki zahteva od učitelja, da ji posveti vse svoje moči! Da se pa otroci odresejo polagoma svojega nepravilnega, pomanjkljivega jezika ter da se privadijo v šoli pravilnemu govorjenju, treba je najprej, da vzbudi učitelj v otroku veselje do ponka v obče, zlasti do jezikovnega. To pa doseže, ako se začne s prvencem pogovarjati, kakor se pogovarja mati sè svojim otrokom, t. j. v otrokovem govoru. Od učitelja se torej zahteva po vsej pravici, da dobro vé, kakó se govori v njegovi okolici, da pozna temeljito narečje otrokovo ter da vé, kakó se prehaja od narečja na književni jezik.

„Obwohl der Dialect den Bestrebungen der Schule vielfach hemmend in den Weg tritt, so ist er doch nicht zu unterschätzen; der Lehrer hat ihn darum auch nicht einfach zu ignorieren, sondern als Mittel für seine Zwecke zu benützen und zu verwerten.“ Takó se glasi v 19. zvezku štaj. šolskih zakonov odstavek iz instrukej k učnim načrtom.

O pomenu narečja ali dialekta za ljudsko šolo ne bom tukaj dalje govoril. Svoje misli o tem predmetu sem itak objavil v lanskem „Pop.“ števil. 7 in 8. Kogar je stvar zanimala, čital jo je gotovo.

I.

Po teh uvodnih besedih preidem k današnji svoji nalogi.

V to nam bode odgovoriti najprej vprašanju: kakšna je narečna govorica šolske mladeži v ptujskem okraji in v koliki meri dela ovire šolskemu delovanju? Da govoré otroci narečje svojih starišev ter onih činiteljev, ki so jim bili v nežni mladosti v govoru v posnemanje, to se ume samo po sebi. Jezikovne hibe starišev so torej tudi napake otrok.

Kakor vsako narečje, takó ima tudi narečje prebivalcev našega okraja svoje posebnosti, dobre in slabe. Ne da se tajiti blagoglasnost tukajšnje govorice, zlasti v primeri

z drugimi slovenskimi narečji. Saj celó slavnoznani Haložani hvalijo svoj jezik, rekoc: Naš jezik takó gladko teče kakor bi ga s „hobličem“ rezal. Toda o tem mi danes ni govoriti.

Glavna jezikovna napaka v tukajšnjem narečji so pač mnogoštevilne nemške besede in nemčizmi, s katerimi si prosto ljudstvo kaj rado lepoteči svojo govorico. Častno izjemo dela v tem oziru Središče z okolico, pa tudi Haloze ter sploh kraji ležeči ob hrvaški meji. A teb jezik je namesto z nemškimi napikan zopet precej s hrvaškimi izrazi, n. pr. stol namesto miza, črleno namesto rudeče, škola namesto šola, drveno-leseno.

Najbogatejši nemških tujk je jezik okrog mest, kar je lahko umevno, kajti nemški živelj po mestih vpliva močno na okoličane.

Pot, po kateri je došlo v jezik slovenski toliko nemških izrazov, nam je znan. Manj znana pa so nam sredstva s katerimi bi se dal zatreti ta nesrečni plevel v našem jeziku. Naj si bode potem sredstvo kakoršno hoče, jedno je gotovo, namreč to, da bode poprej odteklo še mnogo vode po Dravi, predno se bode očistila slovenščina teh grdih marog. Vsekako pa je treba začeti s tem delom.

Po več krajih še slišiš namesto besede učitelj „lérar“, namesto nadučitelj „šolmester“. Nadalje „štrikšola“, „štrikfrajla“, klas, mesto razred, „plajštift“ ali „plajbus“, „deka“ namesto zvezek ali pisanka, „buhštaba“ namesto črka (v rogačkem okraji), „muštro“ namesto vzorec, „štrih“ namesto črta, „cajgnis“, „heknodel“, „štriknodel“ itd. Tudi oznamenila posameznih rokodelcev so večinoma nemška; n. pr. tišlar, šnajdar ali žnidar, šoštar, šlosar, baumajster, buhpintar, vürmohar, drakslar, lerpajb, k'sel itd.

Med obleko najdemo dosta „furtuhov“, še več pa „fürtohov“ in „fürtošnjač“, precej „tihlnov“, celó „šnajetihlnov“, „lajbičev“, „krognov“, „hozentrogarjev“, „štumf“ in „stunf“ pa „stumpfbantnov“; in brez „fingrota“ (Fingerhut) se pre „nemre“ nič „zaferštehati“!

Tudi nemška jedila so baje boljša od naših; zato pa imajo ljudje po nedeljah raje „prato“, nego pečenko; po „prati“ pride na mizo kak „melšpajs“, h govedini pa še je „cušpajs“. Za deco se küha „griesov kohec“, ki ima neki prav dober „žmah“.

Ne malo tujk se je vrinilo tudi med slovenske glagole. Naj omenim le nekatere. V šoli „štrikajo“, „heklajo“,*) „cajhnaajo“, „turnajo“ itd. V vsakdanjem življenji pa te zbadajo v uho besede: švicati, špilati, hoblati, špricati, šrajfati, glihati, šparati, nucati, n. pr. „pamet nucaj pa gvand šparaj“, nadalje ofrati, zamerkati si, faliti itd.

Med pridevniki se šopiri slavnoznani flisig, žleht, richtig, fertig, lušten, evider, flekast itd. V ptujski okolici slišiš e'malo, e'več.

Druga glavna govorna napaka prebivalcev tukajšnjega ljudstva je raba samoglasnika „ü“ namesto „u“. A pri vseh „u“ ni imeniten glasnik. Središčani, Haložani in pa prebivalci gornjega Ptujkega polja ga ne poznajo. V krajih, kjer poznajo glasnik „ü“, slišiš besede tüdi, krüh, žüpa, vüsta, vüra, lük, lükar, vüzem, cüzek, dülec, türen, lüft, pütra, jüžina itd. V nekaterih besedah spremenil se je u celó v i; namesto „ljudje“ govore tu in tam „lidje“.

* Cenj, tovariše, zlasti pa gspdc. učiteljice ženskih ročnih del, katerim dela raba slov. izrazov pri poučevanju često preglavice, opozarjam na tem mestu na dobro sestavljeno „Slov. terminologijo za ženska ročna dela“, katero je priobčila na strani 282. lansk. „Učit. Tovařiša“ gospodičina F. Šmitik. Por.

Gledé na samostavnike naj omenim, da naletimo, tudi na nekoliko napačnih sklonov, takó u. pr. sklanjajo v Središči in v okolici pa tudi drugod ženske samostavnike v prvem in v četrtem sklonu jednine in v drugem sklonu dvojine in množine čisto napačno, n. pr.: dve stare žemlje je kupil, dve črne krave je videl. V drugem sklonu dvojine in množine rabi se mesto dveh **sukenj**, dveh **suknjih**, čuda **suknjih**, malo **žemljih**.

Čudna navada je po nekaterih krajih tudi ta, da deklice o sebi v moškem spolu govoré, n. pr.: „Jaz sem šau“ (ali ša). V napačnem spolu se rabita v narečji samostavnika miš in las. Miš je možkega, a las ženskega spola. V Središči in okolici tudi pivo ni srednjega, ampak ženskega spola. Kar se tiče glagolov, pripomnim, da se drugi deležnik preteklega časa v prostem govoru ne končuje na **l**, ampak na **a**, **o**, jo tudi **u**, namreč za moške osebe; tedaj ne rekel, delal, ampak **reko**; **reka**; ne molil, ampak **mola**, v Središči in okolici celó **molje**. V Halozah se končuje ta deležnik na **u**, n. pr. **bin**, ne **bil**. Znamenita je tudi raba pomožnega glagola **biti** v zvezi z **nikavnicó**. Tu nam doni čisto nemška konstrukcija na **uho**; n. pr. **jaz sem ne**, — **ich bin nicht**, namesto **jaz nisem**, **on je tega ne pravo**, **zakaj si ne priša**. Po vsem okrajnem glavarstvu rabi se nadalje namesto glagola **morati**, **moram**, glagol **moči**, **morem**. N. pr. **jaz morem nalogo napraviti**, drugače bom kaznovan = **ich muß die Aufgabe fertig machen**, sonst werde ich bestraft. Krivo se spregajo tudi glagoli v dvojini sedanjkovi, n. pr. **pišema**, **gledama**, **pojema**, **mija sma** itd. Glagol padem pasti je ljudska govornica v ptujskem okrajnem glavarstvu premestila iz prve vrste (brez spone) v drugo glagolovo vrsto, ter hoče vedeti, da je nedoločnik tega glagola **padniti a ne pasti**. Pazi, da dol ne **padneš**. (Dalje sledi.)

Slovstvo.

Novosti.

„Igre in pesmi za otroška zabavišča in ljudske šole“. Uredil Ivan Mercina, učitelj na c. kr. deški vadnici v Gorici. V Ljubljani. Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda“. 1893. — To je naslov X. zvezku knjižnice Družbe sv. Cirila in Metoda, s katerim nas je velevažna ta družba ravnokar razveselila. Knjiga obsega 38 strani „uvoda“ in 103 strani pesmi, torej skupaj 141 strani ter stoji vezana 60 kr. — Podrobneje o lepi tej knjigi še spregovorimo; za sedaj jo le priporočamo kar najtopleje s prepričanjem, da bode učiteljem na nižjih oddelkih gotovo dobro služila.

Ravnokar so nam došli: „Pomladni glasi posvečeni slovenski mladini“. IV. Uredil Ivan Štrukelj. Založili sodružniki. V Ljubljani, 1894. Tiskala „Katol. tiskarna“. Cena: broš. 25 kr., kart. 35. — Tudi o tej knjižici spregovorimo o priliki še kaj več.

Popravek. V poročilu o Šketovi čitanki v zadnji številki je ostalo nekaj neprijetnih tiskovnih napak. Bere se naj namreč str. 74, II, 4. vrsta s o namesto „to“, 7. vrsta: Gregorčičeve namesto „Gregoričeve“, str. 75. I. vrsta II. pa po „115“, ne sme biti nova vrsta. Str. 75, II, 6. vrsta mora stati prihraniti nam. „prihranit“ vrsta 16: „izvemši“, nam. „izvemši“, vrsta 20 pa bi beseda „bolje“ ne smela biti razprto tiskana.

Listek.

Iz planinskega raja.

Postna premišljanja.

Ko sem danes zjutraj križ delal — to mora povedati vsak, kdor hoče v današnjih časih veljati za vernega katoličana — kako bi si bil le mogel misliti, da ste me gospod urednik „udarili“ za podlistkarja. Nobeden vitez se ni bolj razveselil

treh vitezkih udarcev, kakor sem se jaz razradostil tega udarca. Res, sama slavohlepnost tiči v meni! Kaj bi tudi ne? Kakó lepo se bo glasilo v mojem nekrologu: V tej in tej gorskej vasi vzgojil je celo generacijo in poleg tega pa pisal — podlistke.

Toda k postu in kruhu! — „Oj kmet, al' veš do kruha pot?“ glasi se v znanej pesni. Zakaj ni nihče v našem stanu zapel: „Oj učitelj, al' veš do kruha pot?“ Kakó le neki bi mogel zapeti o tem, saj si ne zboljšaš hruba, dá, še „laskavega znanja“ se ti ni nadejati, če „rabotaš“ tudi od zore do mraka. Ukrenile pa so jo drugače pretkane glavice, misleč: Pokmetimo učitelja, in izvestno ti najde dovolj kruha. V ta namen so mu dali šolski vrt, češ, slovenski pregovor pravi: „Pridni najde pod vsakim grmom kos kruha in pod vsakim kamenom krajcar“. V vrtu bode nekaj grmovja, mnogo drevja in tudi kamenja ne bode manjkalo, učitelj pa bode samo pobiral kakor Izrael mano. Odslej preneha tvoja stiska in beda! Ne stresajte neverno z glavo, v mastne dohodke šol. vrta veruje naš preprosti narod in pa še marsikdo.

Ko sem te dni „brskal“ po vrtu, seveda tako, da mi je lil pot raz čela, zasledil sem novega škodljivca šolskih vrtov. Tebi, dragi Tone, tam doli v savinjski dolini, ki nalik Erjavčevemu Šnakšnep-skovskemu pregleduješ hroščem in hroščičem dlake in dlačice, brke in brčice, Tebi, ki si nas prijazno prosil, da bi Ti vsakega neznanega škodljivca poslali v škatljci pod naslovom: Muster ohne Wert, da bi mu pretipal srce in obisti ter ga poprašal za ime, vem, Tebi vzkipela je pri tej novici Tvoja znanstvena gorečnost, da bi spoznal to novo „mrkobo“, a vedi Tvoje želji ne morem ustreči. — Čemu bi vas še dalje mučil v radovednosti. V misli imam krajni šolski svet.

Razni spisi o šol. vrtih tako lepo uče, da na vrtih ni iskati dobička. Kdo bi ga tudi iskal? Vendar so višja š. oblastva vrgla eridino jabolko med učitelja in krajni š. svet zaradi — dohodkov. Lansko leto je izšel odlok, da naj se med šol. vrtarjem in kraj. š. svetom sklene pogodba o vzdržavanji in uporabi š. vrta. Sklenil sem ž njim kratko in jasno pogodbo: Jaz oskrbujem ves vrt, zato so tudi moji vsi vrtni pridelki, kraj. š. svet popravlja le vrtni plot. In mirna Bosna!

Kakó debelo pa sem zazijal prečitavši najnovejši odlok o š. vrtih, kjer se nekako glasi, da se učitelj-vrtar, ki se seli, ne sme drevesnice dotakniti, ker spada k inventarju. Ta odlok pobija popolnoma onega o pogodbi. Kateri je sedaj v veljavi, prvi ali drugi? Kdo mi to razjasni? — Ni li mogoče, da se preseliš k šoli, ki nima vrta, ali pa ima takega, ki ni niti senco tvojemu prejšnjemu — saj je znano, da si šolski vrti zaradi raznih razmer niso podobni, kakor jajce jajcu. Krajni š. svet pa bode pograbil takim ali takim načinom sad tvojega truda.

Zdaj naj pa še kdo reče, da je delavec vreden plačila. Ti pa, ki si se preselil, delaj zopet na drugem š. vrtu. Hvalim Boga, da je človeško življenje tako kratko, sicer bi moral vsak učitelj v svojem življenji izkrčiti zemlje za kake štiri šolske vrte, Vi pa hvalite Boga, da je konec postu, da vas ne bode več nadlegoval s postnimi premišljevanji

Vaš sitni samotar Svantevidsky.

Društveni vestnik.

Ptuj. „Ptujsko učiteljsko društvo“ zborovalo je 1. marcija t. l. Zbralo se nas je prav lepo število; pa saj smo imeli tudi prevažne reči na vspredu. Istinito pa nas je razveselilo videti dovoljno število čast. naših gospd. tovarišic. Ko se celota zaveda svojih dolžnostij, le takrat se deluje z veseljem in vspohom. Torej čast. tovarišice, z roka v roki tako naprej! — Dobili smo tudi novega uda v gospd. Klotildi Pirch, učiteljici pri Sv. Urbanu. Bog jo živi! Gospod predsednik se spomni tudi umrlega, za šolski napredek toliko vnetega moža, gospoda prof. P. Ehrata. V znak sočutja vstanejo vsi raz sedeže. — Častitemu tovarišu, bivšemu dolgotrajnemu in marljivemu predsedniku našega društva, gospodu Janezu Robiču, poslala se je povodom imenovanja častnim udom diploma.

Zapisnik zborovanja 4. jan. t. l. se potrdi. Po tem se prebere dopis „Zaveze slov. učit. društev“ zadevajoč ustanovitvev „Učiteljskega doma“ in vplačevanje udnine. Predlogoma a) in b), prim. „Pop.“ t. l. štev. 3. se odzove društvo po nasvetu g. Klanjščeka v negativnem smislu. Drugi del tega dopisa (o uplač.

udnine) vzame se na znanje. Na dalje se je sklenilo, da ne bode zborovanja — dne 14. maja t. l. povodom slavljenja 25letnice — na okoliški šoli, ampak da se vrši vse v „Narodnem domu“.

Temu sledi 3. točka dnevnega reda: Poročilo o spisu društvene 25letnice. O tem je poročal predsednik gosp. Strelec. Vsa čast in spoštovanje društvu, katero ima takega predsednika, kakor naše. Razven stanovskih, društvenih in drugih skrbi, nabremenil si je še to mučno delo, spisati „Poročilo“ društvene 25letnice, ki bo obsegalo kakih 20 pisanih pol. Jasno je, da je moral imeti pri tem poslu seboj vse zapisnike in druge društva se tičoče listine. Razdelil je svoje „Poročilo“ v tri dobe in sicer: 1. doba od leta 1869. 4. marcija, kot ustanovnega leta do konca leta 1877. V to dobo pade občni prepored šolstva. Peticija za peticijo šla je pred prestol milosti, delale in potrjevale so se postave in bilo je živahno na polji šolstva. Lepa prilika razboritim možem pomagati sebi in drugim naprej. In možje našega društva te dobe bili so res odločni korenjaki. 2. doba od leta 1877. do leta 1882. V tej

dobi je dobilo društvo jetiko; bilo se je bati smrti, dokler je ni zgorej omenjeni čast. tovariš, gospod Robič izlečil. Ž njim je nastopila tudi purizacija društva, katero se je jelo postavljati na narodni temelj. 3. doba od leta 1882. do sedaj. Društvo je postajalo čedalje krepkejše, popolnoma narodno, ker je imelo in ima vrle može v odborih. — To so glavne poteze zgodovine našega društva.

V završitek dela stavi gosp. spisovatelj še sledeče predloge: 1. V 25letno poročilo naj se sprejmejo pravila in poslovnik, kateri naj se izpremenjen potrdi. (Se sprejme.) 2. Knjižica naj se tiska v 600 iztisih, da se zamore primerno razdeliti. (Društvo določi tiskanje v 400 iztisih.) 3. Po pravilih naj se vpelje zopet (kar se je že dalj časa opuščalo) plačevanje vpisnine in sicer 1 gld. za nadučitelje in učitelje oziroma učiteljice, in 50 kr. za podučitelje oziroma podučiteljice. (Se sprejme.) 4. Slavnostni odbor se izvoli odsek treh mož, da se „Poročilo“ prej pregleda in ga potem tajnik, gosp. Čeh snažno prepíše in pošlje v tiskarno. (Preglednikom se izvolijo: gosp. Kavkler, gosp. prof. Čilenšek [se naprosi] in gspđ. Trstenjak.) 5. Tiskati naj se da pri gospodu Dragotin Hribarji v Celji ali v Čirilovi tiskarni v Mariboru. (Društvo sklene vprašati obe tiskarni za pogoje.) Gospod gredsednik govori tudi o sestavi zapisnika.

Po dovršenem poročilu zahvali se mu prisrčno gosp. Zopf na njegovem tako trudapolnem a dobro dovršenem delu, čemur se vsi z živjo! krepko odzovemo. — 4. točka: Volitev slavnostnega odbora in slav. govornika reši se tako-le: Slav. odbornikom so izvoljeni gg. Strelec, Kavkler, Možina, Brenc, Zopf, Zupančič in gspđ. Trstenjak; slav. govornikom pa gosp. Pulko. — 5. točka: Podavanje gosp. Serajnika ml. odpade radi pomanjkanja časa. — 6. Nasveti. Gospod Zupančič društvo resno opominja, da se z vso marljivostjo poprime petja in godbe. V to svrhu se določi, da se zbero pevci in godci 21. marcija t. l. ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli, potem pa v soboto vsakega tedna ob 6. uri zvečer. Naj smatra to vsaki kot sveto dolžnost, da si stečemo priznanja in večjega ugleda. Gosp. predsednik pa opomni mlačne plačnike, da se izbude iz dremavosti in se pričnejo živahnejše gibanja.

Ker se nihče več k nasvetom ne oglasi, sklene gospod predsednik zborovanje ob 1/4 1. popoldne.

P—o.

Iz Ljutomera. Kadar vodnik v boji pade, združijo se ostali bojovníki še tesneje v kolo, ter zagrabijo meč še trdneje. Kakor trdna skala stoji sredi sovražnih navalov, čakajoč slavne zmage, ali častne smrti. — Jednako so se učitelj. Ljutomerškega okraja po smrti in izgubi težko nadomestljivega vodnika Freuensfelda združili 1. marcija. Ne bomo in ne moremo lepše častiti njega spo-

min, kakor da ga nasledujemo v besedi in v djanji v šoli in zunaj šole. V tem le se bode kazala ljubezen in prijateljstvo do umrlega.

„A peti slavo možu se ne trudi —
Za njega vzorno oduševljen sliko
Poteze nje si rajši v srce vtisni.“

Deloma storili smo to s tem, da smo se omenjenega dne zbrali v lepem številu. In če ga ne bomo sijajno pokopali, če mu ne moremo izpolniti zadnje želje, izpolnimo ono, katero je gojil celo življenje in katero znači geslo. Mladina in domovina! Njega klic nas je družil 1. marca in nas tudi naj družil zanaprej! Pred zborovanjem smo si še ogledali izborna zbirko učil, za katero je krajni šolski svet žrtvoval 600 gld., reci šeststo gld. av. v. ! Po prečitani zapisnikov zadnjih dveh zborovanj, se imenuje gosp. Čeh zapisnikarjem, ker je prejšnji baje z delom preobložen. Potem nas seznanil gospod načelnik z dopisom „Zaveze“ gledé na učiteljski dom, oziroma konvikt, ter izrazi svoje misli o tej reči. Pravi, da ima učiteljski dom po toplicah, kakor je to n. pr. v Karlovih varah in drugod svoj pomen, koder dobivajo učitelji cenejše stanovanje, hrano in pa zdravnika. Bolje bode torej, če se učiteljski dom združi s konviktom. Seve, da bode to stalo več denarja, a upamo na milosrčnost hranilnic in drugih narodnih denarstvenih zavodov. Gosp. Šijanec še doda, da bi se naj v konvikt sprejemali tudi otroci še živečih štarišev; v prvej vrsti bi se pač oziralo na sirote. S tem dostavkom se predlog gosp. Kryla vzprejme. — Z žalostnim spominom a tudi ob jednom z veselo nado smo zaslišali, da so za preselitev trupla učitelja in slov. pisatelja, J. Freuensfelda darovali: gspđ. Pirnat, Konjice, 1 gld., gspđ. Ema Vošnjak, Šoštanj, 3 gld., gg. Božič, kmet iz Radoslavec 1 krono, Krizanič, kmet v Slaptincih 1 gld., Kovačič od sv. Trojice 3 gld. 50 kr., č. g. Meznarič, kaplan 2 gld., „bralno društvo“ pri Mali nedelji 4 gld., gspđ. Alojzija je nabrala v Mariboru 30 gld., za katere se je kupil venec.

Doposlani denar se bode v posojilnici naložil. Hvala in slava dariteljem, prijateljem učiteljstva, podpornikom slovenskega naroda! — Zopet smo imeli priliko opazovati olikanost in značaj prijatelja, učitelja, ki si je poteze slike rajši v srce vtisnil, namreč, ko je gosp. Cvahte predaval o spisi v ljudskih šolah. On ni samo v svojem uvodu popolnoma rešil želje in predloga, katerega je stavil gospod Freuensfeld pri zadnjem zborovanju 16. nov. m. l., ampak je tudi pisatelju dokazal: „Ja, die Winter der Natur, sind der Geister Lenze“. Grillparzer. Trdi, da je spise prvi predmet v ljudski šoli, ker se otrok nauči izraževati to, kar misli, kar čuti; brez vidnih znamenj ne more izkazovati svoje olikanosti. K temu pa je potreba prvič jezikovnega znanja, v drugi vrsti pa fantazije, ki se budi in krepi s pripovedovanjem in s čitanjem. Spise torej pospe-

šnje: 1. nazorni nauk, 2. pripovedovanje, 3. čitanje; ovira ga pa 1. pretirana slovniska teorija, 2. suhoparni mehanizem, 3. slabo obiskovanje in uboštvu. — Gospod načelnik se zahvali gosp. podavatelju, kateri nam je iz srca govoril. Gospod Cvahte stavi potem še predlog, da bi se vsako leto ob Jožefovem brala maša za pokojnega Jos. Freuensfelda, kar se boče po sklepu zgodilo.

Plačevali so se doneski za „Zavezo“ in pa udnina za „Pedag. društvo“. Prihodnje zborovanje, pri katerem bo podaval M. Šijanec, boče 5. aprila. Na svidenje tovariši in tovarišice — au revoir mes mademoiselles! F. Šijanec.

Hum pri Ormoži. (Učiteljsko društvo.) [Konec.] Iz letnega poročila je razvidno, da je društvo zborovalo šestkrat, in vselej smo slišali kaj poučljivega in koristnega. Jako tužno bilo je poročilo blagajnikovo. Vkljub lepemu številu društvenikov bilo je dohodkov le 16 gl. 31 kr., izdatkov 15 gl. 25 kr. ter preostanka 1 gl. 6 kr. Mej društveniki je zastalega 40 gl. 50 kr. s katerim denarjem bi si društvo gnotno zelo opomoglo in naročilo lahko marsikatero koristno in važno knjigo, katere sedaj zastoj iščeš po okrajni učiteljski knjižnici. Gosp. Vabič nam je potem podal jako zanimive in poučne svoje „črtice iz lanske razstave v Inomostu.“ Poslušalci izrekli so mu zahvalo z željo, da bi svoje „Črtice“ tudi v „Popotniku“ objavil. Gosp. Košar povedal nam je nekoliko o glavnem zborovanju štaj. „Lehrerbund-a“ v Ptuj, povdarjajoč posebno neutralno postopanje dotičnega odbora. Sklene svoje poročilo z željo naj se onim udom, ki imajo za omenjeno „spomenico“ posebne zasluge, izreče društvena zahvala, kar se jednoglasno sprejme. Navzoči so si izbrali za t. l. sledeči novi odbor. Predsednik g. Anton Porekar, naduč. na Humu, podpredsednik g. Franc Vabič, naduč. na Runeči, tajnik in poročevalec za „Popotnika“ g. Avg. Šabec, učitelj na Humu, blagajnik g. Adolf Rozina, učitelj v Ormoži, odbornikoma g. Ivan Košar, naduč. pri Vel. Nedelji in gospod Martin Šalamun, naduč. pri Sv. Miklavži. Preglednikom računov za leto 1894 gg. Franc Lichtenwallner, učitelj v Središči, Ernest Slanc, naduč. pri Sv. Bolfanku in Simon Štrenkl, učitelj v Središči. Med raznimi nasveti spominjal se je predsednik prerano umrlega tovariša gosp. Jožefa Freuensfelda, nasvetujoč, da tudi naše društvo stori potreben korak, da se zemski ostanki njegovi prepeljejo v domačo zemljo. Izvolita se v to g. Ernest Slanc in g. Franc Vabič, da pobirata doneske, kateri naj bi se v to svrhu porabili. Knjižica „Učenci varujte naše koristne ptice gladu in mraza in nastavlajte jim valilnice“, katero je spisal g. Franc Vabič, omenjala se je tudi in priporočala vsakomur, celo deželni šolski svet jo je pohvalno priporočal. Pozno popoldne razšli smo se, nesoč marsikaj koristnega od zborovanja. In vsaki naj bi resno uvaževal besede, katere ponoviti nam je k sklepu: „delovati v prospah

društva, da bo res lepo cvelo in hvalevreden sad obrodilo!“ Humčan.

Maribor. Učit. društvo za mariborsko okolico boče imelo v četrtek 5. aprila ob 10. uri dopoldne svoje redno zborovanje. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Podavanje. 3. Volitev odposlancev k VI. glavnemu zborovanju „Zaveze“. 2. Slučajnosti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) Ptujsko učiteljsko društvo imelo boče v četrtek 5. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v navadnih prostorih svoje redno zborovanje po nastopnem vspredu: 1. Pevska vaja. 2. Zapisnik in dopisi. 3. Razna poročila. 4. Podavanja gg. Serajnika ml. in Klanjščka. 5. Slučajni nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Iz ormoškega okraja. (Vabilo.) „Učit. društvo za ormoški okraj“ ima svoje prihodno redno zborovanje 1. aprila t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v šolskem poslopji ormoškem. Dnevni red: I. Zapisnik. II. Dopisi. III. Podavanje: a) Kaj vse se danda s zahteva od ljudsk. učitelja! g. A. Kosi; b) Kako je učence dovesti po najkrajši poti, da razločujejo strupene rastline od nestrupenih, g. A. Šabec; IV. Določitev kraja in vspređa za majniški izlet, pri katerem se boče praznovala 25letnica šolskih postav. V. Volitev delegatov v „Zavezo“ in k „Lehrerbund-u“. VI. Predlogi in nasveti. K obilnej udeležbi vljudno vabi odbor.

NB. Ako bi bilo 1. aprila zelo slabo vreme, prestavi se to zborovanje ob isti uri na 5. dan meseca aprila.

Iz laškega okraja. (Vabilo.) „Učit. društvo za celjski in laški okraj“ ima svoje prihodnje zborovanje 27. marseja t. l. ob 10. uri dopoldne v okoliškejši šoli celjski. Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. Predavanje gosp. L. Šaha: „Oko“ učni poskus iz somatologije. 5. Nasveti. — K prav obilnej udeležbi vljudno vabi odbor.

Sv. Trojica v Slov. gor. (Vabilo.) Št. Lenartsko učiteljsko društvo ima v nedeljo 1. aprila t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Lenartu v navadnih prostorih svoje mesečno zborovanje sè sledečim vspredom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Podavanje gosp. dr. Benesch-a. 3. Leopold Babenberški, učna slika. 4. Nadaljevanje gosp. Kosa. 5. Nasveti. K obilni udeležbi vljudno vabi

Jožef Mavrič, načelnik.

Iz kamniškega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za kamniški okraj zborovalo boče 19. aprila ob 10. uri dopoldne v Morzčah. Poleg običajnih

točk sta na dnevnem redu: a) praktični nastop (računstvo v I. oddelku) g. J. Tomana in b) raz-

govor o „učiteljskem domu“ in „izložbi učil“. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Od hrvatske meje. „Hrvatski učiteljski dom“ je jako krasna palača, kar mi boče pritrtil vsakdo, ki jo je videl na lastne oči. Ker je v novejšem času postavilo tudi slovensko učiteljstvo vprašanje o učiteljskem domu na dnevni red, hočem tu o hrvatskem učiteljskem domu nekoliko več poročati, seveda, kolikor je meni znano. Zgradbo hrvatskega učiteljskega doma sklenili ste v prvi vrsti društva „Savez“ in „pedag. književni zbor“, ki je imel nad 40.000 gld. premoženja.

Z darili in loterijo bila je v primeroma kratkem času nabrana svota 70.000 gld. in dom so pričeli graditi. Toda za tako krasno palačo omenjena svota nikakor ni zadostovala. Treba je bilo torej praktično postopati in to se je izvršilo s tem, da so se v 1. in 2. nadstropji napravila zasebna stanovanja, ki so se drago oddala. Vpritičji pa imajo zagrebska učiteljska društva svoje prostore in tu je tudi nekaj sob za vnanje učitelje, kadar pridejo v Zagreb.

Sedaj nabirajo pa hrvatski učitelji novce za ustanovitev „konvikta“ in kdar boče nabrana svota zadostovala, odpovedali bodo lahko v „domu“ strankam stanovanja ter prostore porabili za konvikt in potem še le boče imelo učiteljstvo cele dežele korist od učiteljskega doma, kajti konvikt ne boče le za učiteljske sirote, ampak za učiteljsko deco z dežele sploh.

Slovenski učitelji bi morebiti prav storili, ko bi se pri svoji nameri ravnali po vzgledu hrvatskih. Posvetujmo in zjedininimo se, kajti le v slogi je moč!

—a—

Dunaj. (Ljudsko šolstvo v proračunskem odseku poslanske zbornice.) O ljudskem šolstvu je razpravljal proračunski odsek 9. t. m. zvečer. Razni poslanci so naglašali svoje želje in pritožbe. A tolikih in tako opravičenih gotovo nimajo zastopniki nijedne druge narodnosti, kakor jih imajo Slovenci in Hrvati, posebno gledé Primorja in Koroške. Kakor prejšnjega dne pri razpravi o srednjih šolah, tako se je poslanec dr. Gregorčič oglasil tudi pri razpravi o ljudskih šolah. Tožil je, da vkljub tolikim prošnjam, utokom in razpravam, tržaški in goriški Slovenci še sedaj nimajo slovenskih šol, toli potrebnih in povsem opravičenih. Navajal je nadalje, da je v Istri še kakih 20.000 v obiskovanje šole obvezanih otrok, kateri ne dohajajo v nikako šolo, največ iz tega vzroka, ker je nimajo, ter da je v isti deželi mnogo

šol, katere obiskujejo večinoma ali skoro izključno hrvatski otroci, v kojih se pa poučuje v italijanskem jeziku, tako, da ni mogoče niti govoriti o kakem napredku. To isto velja za slovenske otroke na Koroškem. Tu morajo slovenski otroci zahajati v šole, v katerih se poučuje izključno ali skoro izključno nemški. To vse je proti zdravi vzgoji, kakor tudi proti obstoječim zakonom. To vse bi se moralo popraviti, a na šolskih oblastih je, da to store. — Gospod minister za nauk in bogočastje, vitez Madejski, odgovoril je na te pritožbe po priliki sledeče: Ljudske šole ne spadajo neposredno v področje ministerstva, a kolikor spadajo, postopa isto po pravu in zakonu. Gosp. minister je tudi tega mnenja, da v ljudskih šolah treba poučevati v maternem jeziku šolskih otrok, in je prepričan, da drugače ni mogoče napredovati. O jeziku pa odločuje deželna šolska oblast, zaslišavši one, koji vzdržujejo šole. Ako so ti odloki nepravilni, ako ne odgovarjajo vzgojevalnim načelom, oziroma zakonom, in ako se oni, kojim se zgodi krivica, pritožijo na ministerstvo, potem to poslednje gotovo ustreže njihovim željam. Na trditev dra. Gregorčiča, da je v Istri do 20.000 otrok, ki ne obiskujejo šole, ni odgovoril gosp. minister. Zapomnil pa si je to gotovo, kajti tudi člani odseka so začujeno majali z glavami, ko so to čuli. Dr. Gregorčič se je dotaknil tudi nekotih nedostatkov na učiteljskih v Koprni in v Gorici, posebno pa tega, da se pedagogika poučuje v nemškem jeziku ter da se zgodovina in zemljepis ponavljata v istem jeziku. Gospod minister je omenil na to, da mu te razmere še niso dobro znane, pa da se hoče obvestiti o njih.

(C. kr. okr. šolskim nadzornikom) za šolska okraja Brežice, Kozje in Sevnica je imenovan gosp. M. Zavadlal, c. kr. profesor na celjskeje gimnaziji.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Franc Staufer, učitelj pri Sv. Katarini, dobil je nadučiteljsko mesto v Dolu. — Podučitelj v Ljutomeru, gospod Franc Dernjatsch, postal je učiteljevoditelj na novi nemški šoli v Ljutomeru. — Začasni učitelj na Koroškem gosp. Adolf Pacher, dobil je def. učit. mesto pri Sv. Lovrenci na Dravskem polju. — Učit. suplent v Št. Jarneji, gospod Bernard Trabusiner, pride za def. podučitelja na slov. šolo v Konjicah, gospod Jožef Pečnik, zač. učitelj v Št. Vidu nad Planino, pa za def.

podučitelja na deško šolo v Brežice. — Gspđ. Marija Iglar, pom. učiteljica na Zidanem mostu postala je def. podučiteljica ravno tam. Za trdno sta na svojih mestih umeščena podučitelj oziroma podučiteljica gosp. Fran Černelec na deški šoli v Brežicah in gspđ. Marija Peterca v Vitanji. — Za provizorično podučiteljico v Središču je nameščena gospodičina Angela Milčinski iz Ljubljane. S službami so menjali gg. Franc Atzler, nadučitelj v Mahrenbergu in Franc Harrich, nadučitelj v Razvanji ter nadučitelj Avguštin Hauptman v Kapli in učitelj Jožef Schulmann pri Sv. Križi nad Mariborom, nadučitelj pri Novicerkvi (Ptuj), gospod Janez Muršec pa je stalno umirovljen.

Vabilo slovenskim pisateljem.

Leta 1893. v Ljubljani umrli trgovec gospod Anton Knez je v svoji oporoki postavil „Slovensko Matico“ za svojega glavnega dediča ter ji naročil, naj iz dohodkov njegove ustanove izdava ceneno zabavno in poučno knjižnico, v kateri naj bi se tiskali v strogo narodnem duhu, na podlagi katoliške vere, toda v svobodomiselnem zmišlu pisani spisi.

Ker „Matica“ namerava letos pričeti z izdavanjem Knezoze knjižnice, obrača se s tem vabilom do vseh slovenskih pisateljev, prijazno jih prosi, da bi jo v ta namen blagovoljno podpirali ter ji poslali primernih spisov.

Da-si Matica razven prevodov rada vzprejme vsak daljši ali krajši izvorni spis, ki se ujema z ustanovnimi določili, vendar poudarja, da bi ji posebno dobro došle zlasti povesti, poljudno pisane v prvi vrsti srednjemu stanu namenjene razprave zemljepisne, zgodovinske in prirodoznanske vsebine, životopisi, popotne črtice, slike iz domoznanstva in sploh vsakovrstni spisi, če le ugajajo zgoraj navedenim pogojem. Tiskovno polo bode Matica pisateljem plačevala po 24—40 gld.

„Slovenska Matica“ sicer rada vzprejme vsak primerni spis, kadarkoli se ji pošlje, vendar prosi slovenske pisatelje, da bi vsaj do 1. julija t. l. blagovoljno poslali rokopisov, o katerih želé, da bi bili tiskani v I. zvezku Knezoze knjižnice.

V Ljubljani, 15. svečana 1894.

Za predsedništvo „Slovenske Matice“:
Fr. Levec, predsednik. Evgen Lah, tajnik.

[Ženskih pisateljic] štejejo na Francoskem 237, v Ameriki 588, na Angleškem 850, na Nemškem pa 960! Večinoma so žurnalistije.

Št. 170.

Naznanilo.

Izpiti sposobnosti poučevanja za občne ljudske in meščanske šole pričnejo v letošnjem pomladanskem obroku pri podpisani komisiji dne 30. aprila ob 8. uri zjutraj.

Po predpisu opremljene prošnje dovoljenja k tem skušnjam morajo priti predpisanim potom najpozneje do 28. aprila t. l. k ravnateljstvu komisije. C. kr. izprašev. komisija za občne lj. in za mešč. šole v Mariboru, 13. marca 1894.

H. Schreiner,
c. kr. ravnatelj.

Št. 147

Učiteljska služba.

II. Na trirazredni ljudski šoli IV. plačilnega razreda pri Sv. Ani na Krembergu umestiti je učiteljsko mesto.

Prosilci naj vložijo svoje redno podprte prošnje do 20. aprila t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu Sv. Ane na Krembergu, pošta Cmurek (Murek), ter naj dokažejo, da so avstrijski državljani in slovenskega jezika zmožni.

Okr. šolski svet Cmureški, 18. marca 1894.

Predsednik.

Št. 124

Učiteljska služba.

II. Na trirazrednici v Črešnovcah umestiti je učiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu in s prostim stanovanjem definitivno ali provizorično.

Prosilci naj vložijo prošnje, opremljene z zrelotnim spričevalom, spričevalom učne usposobljenosti in z domovnico, zaukazanim potem do 15. aprila 1894 pri krajnem šolskem svetu v Črešnovcah. Okr. šol. svet Slov. Bistriški, 11. marca 1894.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Razpis natečajev.

Št. 207.

Mesto učiteljice ročnih del.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Duhu v Ločah in na jednorazrednici v Žičah umestiti je takoj mesto formalno usposobljene učiteljice ročnih del z letno nagrado 182 gld. in 5 gld. odškodnine za pot proti dolžnosti poučevati 8 ur na teden na šoli pri Sv. Duhu in 5 ur na teden na šoli v Žičah skozi 10 mesecev na vsaki šoli.

Prosilke za to mesto naj svoje z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) in spričevalom učne usposobljenosti opremljene prošnje vložijo do 15. aprila 1894 pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Duhu v Ločah.

Okr. šolski svet v Kojicah, 10. marca 1894.

Predsednik: Wagner s. r.

Učiteljsko mesto.

Na novi trirazredni ljudski šoli v Žetalah (IV. plač. razred.) je razpisana učiteljska služba.

Prošnje se naj uradnim putem do 25. marca t. l. vpošljejo krajnemu šolskemu svetu v Žetale.

Vsebina. I. Velikanoč. — II. Slovniska teorija Kernova. (Dr. Bežjak). (V.) — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah (H. Schreiner in J. Koprivnik.) (XXIX) — IV. Najnavadnejše jezikovne n-pake učencev ptujskega okrajnega glavarstva in kako je naj učitelj iztrebi. (Anton Kosi.) (I.) — V. Slovstvo. (Novosti. — Popravek.) — VI. Listek. (Iz planinskega raja.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Naznanilo in natečaji.